

افزایش قیمت حامل های انرژی

بنزین، سوختی برای موتور تورم!

افزایش یکباره قیمت حامل های انرژی، بر اساس مطالعه از مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، تورم موجود را با شدت بیشتری افزایش خواهد داد.

بدون شک، کشور در معرض آثار تورمی ناشی از آزادسازی قیمت حامل های انرژی قرار خواهد گرفت، ولی اتخاذ سیاست هایی که کمترین فشار تورمی را بر اقشار جامعه وارد نماید، از اساسی ترین راهکارهای دولت ها می باشد. در این راستا، مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، طی گزارشی آثار افزایش قیمت برخی از محصولات انرژی زا (بنزین و گازوییل) را بر سطح عمومی تورم پایه، بررسی و تحلیل کرد. در این پژوهش، دو اثر مستقیم و غیرمستقیم افزایش قیمت، مورد توجه بوده است. افزایش قیمت حامل های انرژی، نظیر بنزین و گازوییل، با توجه به سهمی که در بودجه خانوار دارند، منجر به افزایش مستقیم سطح عمومی قیمت ها می شود، اما بنزین و گازوییل، در زمره کالاهایی هستند که به واسطه بازارهای در هم تنیده خود، علاوه بر اثر مستقیم قیمتی، به علت تعامل و روابطی که با سایر کالاها دارند، به صورت غیرمستقیم هم منجر به افزایش قیمت دیگر کالاها می شوند. یکی از خطاهای متداول در محاسبه تورم مورد انتظار، در نتیجه افزایش قیمت حامل های انرژی، آن است که تأثیر افزایش قیمت همه حامل ها، در یک سبد انرژی و در یک زمان واحد محاسبه می شوند. مشکل از آن جا است که در صورت افزایش قیمت هر حامل، علاوه بر آثار تورمی آن، اثر افزایش قیمت سایر حامل ها نیز بر روی آن منعکس می گردد. لذا باید در محاسبه سبد انرژی، هربار یکی از کالاها از سبد قیمتی خارج شوند تا اختلاف تورم تک تک آنها، با تورم همزمان آنها محاسبه شود. انرژی برق، مثال مناسبی در این زمینه می باشد، چراکه با افزایش قیمت گازوییل یا گاز، بهای برق قطعاً افزایش می یابد. در این حالت، باید

برق به عنوان یک حامل انرژی از سبد انرژی خارج شده تا افزایش قیمت برق، ناشی از افزایش قیمت گازوییل یا گاز مصرفی نیروگاه ها مورد ارزیابی قرار گرفته و مجدداً حامل برق در سبد انرژی وارد شده و اینک، افزایش مستقیم قیمت خود برق مورد محاسبه قرار گیرد و روش محاسبات به همین منوال ادامه یابد. در این مثال، مشاهده می شود که چرا آثار مستقیم و غیرمستقیم حاصله، به مراتب بالاتر از نرخ های تورمی تک تک آنها می باشد.

بر اساس برآورد بار تورمی حاصل از افزایش قیمت حامل ها، دو راهکار در پیش روی تصمیم گیرندگان قرار دارد. در راهکار اول، می توان قیمت بنزین و گازوییل را به تنهایی و به صورت یکباره افزایش داد و در راهکار دوم، افزایش قیمت بنزین و گازوییل، به صورت تدریجی و تقسیط در دستور کار قرار گیرد. در حالت اول که اصلاح قیمت به صورت آتی و یکباره می باشد، قیمت حامل ها، در چند سطح در نظر گرفته شده است که در آخرین سطح، با قیمت هر لیتر ۷۰۰ تومان برای بنزین، تورمی ۲۸/۵ درصدی، علاوه بر تورم موجود در جامعه پدید خواهد آمد. همچنین بار تورمی به وجود آمده برای گازوییل، در صورت افزایش قیمت آن به ۶۰۰ تومان در هر لیتر ۲۲/۶ درصد خواهد بود. در صورتی که قیمت گازوییل و بنزین، هر دو با هم و به ترتیب با قیمت های ۶۰۰ و ۶۵۰ تومان عرضه شوند، علاوه بر تورم موجود در جامعه، تورمی بالغ بر ۴۸/۷ درصد به وجود خواهد آمد.

در حالت افزایش قیمت حامل های انرژی به صورت تدریجی و تقسیطی، پس از گذشت ۵ دوره از سال ۸۶ (سال پایه ای که برای افزایش قیمت حامل های انرژی در نظر گرفته شده است)، قیمت های گازوییل و

بنزین، به ترتیب به ۶۰۰ و ۱۱۰۰ تومان در سال ۹۱ می رسند، اما نکته مثبتی که افزایش قیمت حامل های انرژی به صورت تدریجی، در مقایسه با افزایش قیمت به صورت یکباره دارد، این است که آثار تورمی آن به مراتب کمتر است. در حالت افزایش تدریجی قیمت بنزین، به طور متوسط سالانه ۳/۱ درصد شاخص قیمت ها رشد خواهند داشت که این رشد قیمت، در مورد گازوییل بالغ بر ۴ درصد می باشد. مهمترین اهداف دولت در افزایش قیمت بنزین، مواردی همچون کاهش مصرف بی رویه آن، حذف و یا کاهش قاچاق، هدفمندسازی یارانه ها، واقعی کردن قیمت این محصول استراتژیک و همچنین اختصاص دادن بخشی از درآمد ناشی از افزایش قیمت، به اموری همچون گسترش حمل و نقل عمومی است.

درآمدها و هزینه های دولت از افزایش قیمت بنزین

اگر مصرف روزانه بنزین را در خوشبینانه ترین حالت، ۷۰ میلیون لیتر در نظر بگیریم و با این فرض که ضریب کشش قیمتی بنزین، معادل ۰/۰۵۹ باشد، دولت از این افزایش قیمت، سالانه ۹۰ هزار میلیارد ریال درآمد به دست می آورد. همچنین به دلیل صرفه جویی های وارداتی، نزدیک به ۴۰ هزار میلیارد ریال دیگر، از هزینه های دولت کاسته خواهد شد. اما در مقابل درآمدها، هزینه ها نیز افزایش می یابند که می توان به افزایش هزینه های حمل و نقل ارگان های دولتی، طرح های عمرانی و هزینه های جاری دولت اشاره کرد. این ارقام به ترتیب، ۱۳، ۵۷ و ۸۰ هزار میلیارد ریال رشد خواهند داشت. بدین ترتیب بسیار روشن است که برای تصمیم گیری در مورد افزایش قیمت بنزین، نیازمند بررسی های بیشتری می باشیم، چراکه عملکرد غیرکارشناسانه، زندگی بیش از ۷۰ میلیون نفر را به مخاطره می اندازد. ■

تأثیر افزایش قیمت بنزین از هزار ریال به ۶ هزار ریال بر شاخص های بودجه دولت

ردیف	نوع تأثیر پذیری	میزان تأثیر پذیری (میلیارد ریال)
۱	درآمد مستقیم ناشی از افزایش پنج هزار ریال قیمت بنزین	+۹۰,۰۰۰
۲	صرفه جویی ناشی از واردات بنزین	+۴۰,۰۰۰
۳	افزایش اسمی درآمدهای مالیاتی	+۸,۰۰۰
۴	اثر افزایش قیمت بنزین بر مصرف سوخت، در ساختار هزینه های جاری	-۱۳,۰۰۰
۵	افزایش شاخص بهای کالاها و خدمات مورد نیاز دولت در اجرای طرح های سرمایه گذاری	-۵۷,۰۰۰
۶	افزایش در شاخص هزینه های مصرفی دولت، ناشی از اجرای فعالیت ها و استفاده از کالاها و خدمات مصرفی	-۸۰,۰۰۰
۷	خالص اثر بودجه (مجموع جبری سطوح فوق)	-۱۲,۰۰۰

استخراج: واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران» از مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی.